

СЕКЦІЯ 5
ФІНАНСИ ТА ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ В УМОВАХ
ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИХ ЗМІН

ПЕНСІЙНА СИСТЕМА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Світлана БУРДЕНЮК

кандидат економічних наук,

ВСП «Кам'янець-Подільський фаховий

коледж харчової промисловості НУХТ»

НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут», Україна

Ключові слова: пенсійна система, пенсійна реформа, пенсійне забезпечення

Пенсійна система – це сукупність організаційних, юридичних та інших передбачених законодавством дій, спрямованих на забезпечення соціальних довічних грошових виплат непрацездатним громадянам у зв'язку з настанням певних обставин (інвалідність, настання старості, втрата годувальника) у розмірах не нижчому від прожиткового мінімуму, встановленого законодавством [1].

Пенсійна система України протягом останніх років повністю не пройшла реформування і опирається тільки на солідарний рівень, який є дефіцитним і дотаційним, та не надає можливості забезпечити достойного рівня та якості життя людям поважного віку.

Пенсійна система має бути спроможною реагувати на демографічні виклики, а саме старіння населення; зміну співвідношення між тими, хто сплачує внески і тими, хто отримує пенсійні виплати, на користь останніх; недопущення зниження і постійне нарощування частки працюючих, які сплачують внески; диверсифікацію пенсійних виплат.

За даними ООН, Україна входить у перелік 15 країн світу з найшвидшими темпами скорочення населення. Як показують розрахунки Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. Птухи, у 2050 році внески до пенсійного фонду робитимуть 9,7 млн працівників, яким доведеться утримувати 11,7 млн пенсіонерів. Тобто на одного працездатного українця припадатиме більш ніж один пенсіонер. Низький рівень народжуваності та збільшення тривалості життя матимуть істотні наслідки для публічних фінансів, особливо для пенсійної системи. Та більше, в Україні на 10,7 млн українців, які працюють і сплачують Єдиний соціальний внесок (ЄСВ), припадає 10,8 млн пенсіонерів, що отримують виплати в межах солідарної системи, і це співвідношення продовжує змінюватися не в кращий бік [2].

Нещодавно в парламенті з'явився законопроект № 9212, який передбачає закріплення на обов'язковій основі двох пенсійних систем в Україні та розподіл

внесків у них. Якщо говорити про вікову особливість щодо пенсійної системи, то за ініціативою Міністерства фінансів громадяни, яким на момент запровадження другого рівня пенсійної системи буде менш ніж 55 років, будуть включені в накопичувальний рівень. За розрахунками Мінсоцполітики, таких осіб в Україні є приблизно 8 мільйонів. Тим, хто на момент запровадження накопичувального рівня буде старшим за 55 років, пенсійна система залишиться без змін: їхні роботодавці будуть сплачувати 22% з їхнього заробітку до «загального рахунку», а після досягнення пенсійного віку ці громадяни продовжать отримувати лише солідарні пенсії [2].

Згідно з планом, принаймні протягом перших трьох років після запуску накопичувальної системи, планується до 2025 року включно, пенсійні внески українців будуть акумулюватися в спеціальному державному фонді, який буде створений урядом. Уже починаючи з 2026 року уряд дозволить громадянам перенести свої пенсійні накопичення до недержавних пенсійних фондів (НПФ). Зараз в Україні функціонує 63 таких фонди, проте, за оцінками Міністерства соціальної політики, лише 15-20 з них активно діють. Українці матимуть можливість самостійно обирати НПФ, в який вони захочуть перевести свої пенсійні накопичення. Участь конкретного НПФ у керуванні коштами українських пенсіонерів буде залежати від проходження відповідної авторизації Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку [2].

Як бачимо, влада продовжує роботу над пенсійною реформою, до речі декілька законопроектів щодо накопичувального пенсійного забезпечення було підготовлено, але прийняття остаточного рішення відкладається уже не один рік.

Широкомасштабна збройна агресія РФ проти України вкрай негативно вплинула на пенсійну систему, оскільки: зменшилась кількість працюючого населення внаслідок вимушеної міграції, тимчасової окупації територій, примусової депортації чи загибелі; зросла кількість пенсіонерів, особливо серед військовослужбовців; зменшилась кількість робочих місць; спостерігається низький рівень заробітних плат; рівень народжуваності спадає. Враховуючи всі ці фактори, на сьогодні уже занепокоєння та хвилювання спостерігається у людей працездатного віку стосовно майбутніх пенсійних виплат у майбутньому, оскільки стан пенсійної системи України можна вважати критичним і виклики після завершення війни також будуть вагомими.

На нашу думку, гідного рівня забезпечення населення можна досягти, коли пенсійна система України пройде весь етап реформування і ефективно буде поєднано функціонування усіх її трьох рівнів: солідарної системи, накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування та добровільного недержавного пенсійне забезпечення, адже саме така модель збалансовано функціонує у багатьох розвинутих країнах світу. А на сьогодні в Україні функціонують лише перший і третій рівні.

Список використаних джерел:

1. Про загальнообов'язкове пенсійне страхування: Закон України від 09 липня 2003 № 1058-IV. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1058-15>
2. <https://pravo.ua/nakopychuvalna-pensiina-systema-novyj-etap-rozvytku-pensiinoho-zabezpechennia-v-ukraini/>